



JOS. C. KEMÉNY

Apparatus Epistola-

ry - Tom. XII, 490-
1814

CR. 44.
Manifestum

Principis Francisci Rakotzi
Anno 1703^o ex Polonia ad
Hungaros Directum.

1703.

17 May

Nos Franciscus Rakotzi Princeps
de Felső Vadász. et Comes Nicolaus Bex.
trencsi de Székely Universis Hungariam qua
Nasale solum amantibus antiquamq.
eiusdem Regni gloriosam libertatem
an helantibus Ecclesiasticis seculari-
bus, nobilibus item, et ignobilibus
arma gerere volentibus propriisq.
in ditione et domiciliis Camerali-
bus veris Hungaris a deo salutem
et omnem felicitatem!

Non reperimus ut putamus, ullum
Hungarorum, qui hactenus in memo-
riis de quo Hungaris illegaliter
contra Divina etque, ac humana Jura
excedentis, et Communes statum
opprimitur

245

appimentis exteris nationis, Crude,
 litatem in oneribus Contributiona,
 libus in-supportabilem severitatem
 Jurium, Legumque barbararum Crueul
 sionem, Gentis nostrae Affugatiōe
 ac libertatem in versionem, ac
 denique jam veluti pedibus concul
 catam omnium ^{nostrorum} Illusionem, ~~nostram~~
 et de-pectum non suscipet, in tel,
 lexipet, expertusque non fuisse
 in tantum, ut nihil aliud, quam
 Regni, veterumque libertate suae, ac
 Privilegiorum esthemandruam
 quivis proptolati, et omnia valui
 set, nisi Regnum omnium
 equis Dominator, et Arbitr Deus Mi
 rabilibus, ac inopinatis disturbi
 is, memoratum Regnum Affuga
 rid, ab antiquo effligente Natio
 ne Germanica unriquadircundval
 lapet, ac hocce medio vetustam
 libertatem lamentabiliter suspi
 ranti

raanti

246.
203.

inspiranti, et iussu David Amice
cessanti Hungaricæ nationi, vi-
am, et commoditatem optata liber-
tate potius commoustrasset. Vi-
ta proinde insupportabile jugum
excutiendi commoditate, et tempore,
quo nec melius, nec commodius,
nec certius Hungaria unquam spe-
rare valeret. — Et nos etiam sua
et Nobilitatem prerogativam nobis
inflictam, acerbam exitum sortem,
et oes vitæ nostræ dies pro ^{recupe-}tempore
ratione a vitæ libertatis restituendæ
primis gentis nostræ nomine
contendimus, et quibus quibus pro Bo-
no, commodeque optata nationis
Hungaricæ de severitate autuma-
vimus, consecrati sumus, quin
immo ad corroborandam intentionem
nostram ad eos Christianos Reges
et populos, quos injuriose oppresso
Hungaricæ

247.
201.

Hungariorum compati et auxiliari pos-
se, et velle iudicavimus recte et
opere, et Dacoimurum implorare non
proderimus. Quapropter nunc
Divinitus itruente tali tempore
et commoditate, qua ab hac illa,
gali, et in supposita bili onere de-
quum erunt, et arto libertate
fisiui possit solo Dacis amor,
re, et obligatione duci virtus,
et singulos Dacis amantem
pripianam gloriosam libertatem
auhelantem, Ecclesiasticos et se-
culares, nobiles, et ignobiles ar-
ma genere volentes propriis in di-
bit committentes, verbo omni ordi-
ni, veros Hungaros hortamur,
cogimus, rogamus, obtestamur, ut
Sicut iam aliquorundum corda Deus
amore patrio succendit, concordia
affuit, ita nunc quilibet pene-
dilem Daciam, nationem, liber-
saluam

liber saltem contra Divina & q ac hu,
 mana Jura violenter Dominantes
 nos despotice tractantem, angari-
 autem portionali tributo premu-
 seu Nobilitatem prerogativam
 presum dantem, Infimam Regni
 Jura impie convulcantem Bona no-
 stra potentiose occupantem, et ene-
 rantem, honorem famamq nostram
 sigillantem, saltem panem nostrum
 clauibus eripientem, visis nosre
 infidantem, Inimiceque Imperan-
 tem Nationem arma capiat, et ante
 nostrum exitum cum premisso
 Officium Ducumq copis: quibus
 huius negotii inchoationem com-
 miffimus, sese conjungant omnes
 arma capere valentes, veri Duxis
 filii, et usque ad nostrum exitum
 si Ducibus per eosq consilii
 affibus amment debitam proferte
 obedientiam; alii vero communiter
 bonam

in po
 de
 emme
 pro
 illa
 de
 lire
 amo
 vos
 er
 len
 se
 ar
 in do
 is oca
 muel
 urq, ut
 Deus
 cordia
 ened
 liber
 saltem

249.
206.

bonam fore aut cum is respondet
severi dispense in eo quod et nos absq[ue]
omni pro crassatione cum sufficien-
tibus auxiliis copis progrediemur
et pro Duli Dacia Incluta que na-
tione nostra, et avita libertate, cum
propotenti, Dei auxilio eiusdemque
auxiliari, et a p[ro]p[ri]i brachio pro
fecto corde, ex animo parati vitam,
et sanguinem profundere no[n] sumus pro
vise pro Dacia et nationis libertate
sed depositis quibuslibet privati
protectionibus. Confidimus pro
primis in omnipotente Deo, qui ad
flictarum et oppressarum viduarum
et pupillarum lamentabiles preces
claudis; deinde in nationis nostre
reveri eaq[ue] gloriosa sibi imitanda
via beligerandi, et erga Daciam
aestuantis amoris vehementia, pro
terea in propotentibus nobiscum
consentiam

consentientium Regum et Principum nostrorum
 auxiliis quod hoc ceperat ab ipso
 Deo specialiter opense oportuno
 tempore avitam gentis nostrae libertatem
 sem consequamur in pristinum
 respiciemur statum communem la-
 bore, et Deo auxiliante sum nos
 ipsi, sum posse nos in gloriosa
 benedicta libertate vitam nostram
 omnibus cum perpetua eaq libe-
 ra David nostrae dulcissimi per-
 mansione. Provis autem, et aut omnia
 seris et sub gravissima animadversio-
 ne inhibemus, ut Dei benedictio
 ne supra nos stabiliter perma-
 nentem consequi valeamus, et et
 Incels. Regni dignumq Domus
 status, et conditionis suis tanto
 majori confidentia nobis adherent,
 inferog plebi oppressio non imminuta,
 Sed redempta censetur, nullus nec
 privatum nec Turmas, nec unum
 Exercitu

Exercitum cujuscumque professionis, Eccl^{ie}
 clericali, sicut Patronat^{us}, Temp^{la} seu Ec-
 cl^{ie} sive Coemeteria, Claustra seu Mo-
 nast^{ria} nobiles, domus regi^{as}, Senles,
 Nobilitates Civitas, Castellanos,
 quoslibet turbare, vel infestare, pa-
 gas, oppida, Civitates, m^ultitudina, combu-
 rere, prodoctina exercere, miseram
 plebem opprimere vel vedare sub
 auspicio Capit^{is} et iactura vite
 presumere, verum cum promissis
 Ducibus cor respondere, iuxta ordi-
 nes iidem dantes inimicum quod vendo
 in omnibus placide et concorditer pro
 bono pariter procedant. Datus in ar-
 ce Regis Polonie Berona die 17^{to}
 Maji 1703.

Princeps Franciscus Ratorii dⁿⁱ.

Comes Nicolaus Berberini dⁿⁱ.

Copiam hujus Manifesti tradidit
 mihi R. D. Josephus Falis e Scholis Div^{is}
 Historie Universalis Professor Publicus
 dinariensis Regii Claudio-politani, die
 28^a X^{bris} 1810.

1703

^{in Catechis. M. S. K. a. d. i. n. i. t.}
1703. 7 Junii Proclamationis Francisci Rakoczi ^{"Reverendissimi a. s. t."} (in typis apud
C. Michaelem Koenig. — Hungarice in typis in 8 partibus et ego.

Latina in M. S. partibus inter M. S. litteraria in folio

1703. Alba Julia. 18 Sept. Comit' Ehrenreich a Seau Rexum Comoro.
ticarum in Transilvania Directoris litera ad Secretarium Leopoldi I. - Com:
tatur: Polnok Interiorem, Doboka, Kaloz, Feraud, et Kovax transire jam
ad partes Francisci Rakoci, qui rutilici, ut est tibi favore faciat, li:
berationem a jobaginatu pecunit - omnia esse in armis, - re
cum Eubenis Albam Juliam recepit. e. c. t.

Sidi in meid. Deutsche Fundgruben "11. p. 302.

1703. Alba Julia. 20 Sept. Litera ejusdem ad eundem, - res quotidiana
in pejus verti, - obicit Aula, quod Transilvania antea reparata pro:
missiones facta fuerint, quae tamen dein effectu carerent. e. c. t.

Sidi ibidem. p. 305.

1703. Alba Julia. 26 Sept. Litera ejusdem ad eundem, - Currorem
borte inter Devam, et Illye exultatum fuisse, - Castellum Hal,
magyentis ex incuria Dni Hedegen esse in potestate rebellium,
Baronem Szava unacum 120 equitibus esse a Rebellibus ad Ja
latina profligatum, - Colonellum Corten adeo ab inimicis pro:
mi, ut inter Devam, et Nemethi Uicelolonellum Ungar ad se
adtrahere debuit. - Hung Transilvania esse infideles, et jugiter
manu petant. -

Sidi ibidem. p. 308.

1707. Littere Cardinalis Athanasii Eggi Valach.
rum in Thamnia, vi quarum presente Scritta
S. Spunyoq per omne rum, nomine in 63926
flor. cedit Aegypio Kolonitris eum in finem, ut ex
hac pecunia Alba Iulida erigantur schola lati,
no Valachica. — habentur inter Mss. Heveneriana
Tomo L. L. pag 304. — et alia huc pertinentia,
ibidem a pag 297 usq 300.

1707

1707. Littere Cardinalis Kolonitris, vi quarum S. Elia
Mateianichi Franciscane potestatem dat agend
Missionarium in Thamnia, sic tamen, ut a Rebe
Superiore Societatis Seru Claudioopolitano Directio
nem accipiat. — habentur inter Mss. Heveneriana
Tomo L. L. p. 339.

1707. Kardly 12 Junii. Alexand. Kardly Comitis Brathmaientis
Littere potestatis contra Franciscum Dukoci, et ijus
acta.
Edid. agud Spismai: Brathmai. l. p. 59. 60.

1704. Datum in Suburbio Quingue-ecclensi 1^o februarii,
Ladislai Landor Capitanei Rakoziani conditiones,
sub quibus Uelut Quingue-ecclensis post ceditis,
nem gratia obtentura erit.
Edit. in Tud. Syjt. 1856. V. p. 94. 95.

1704. 26 februarii. Comes Soeren requiritur, ut nomine Statu,
um Hollandia vadest complanationem cum Hungariis
malecontentis incundari.

1704. 26 Aprilis. Litera Statuum Hollandia, Cesari complana-
tionem cum Hungariis malecontentis vadentium.

1704. 26 May Responsoria ad precedentes.

Estant in Archivo Haageni iuxta Tudomány, Tai. 1855. VII. p. 269

Mi Domine. Quod omnium, quae pro
recuperandis, et conservandis Privilegiis Sene
Hungariae subiciunt magnam vobis partem me-
rita, et actiones vestras, ut probe novi, concilient,
adhaeret non modicum estimationis, atque
considerationis, quae in me de vobis est, quibus
nem. Et quoniam vos ea de re Dnūs Dēs Allexs
Comes de Clinchamp Ordinis mei Militaris
Ludovici Eques, et in exercitiis meis Generalis
Locumtenens peculiaris adhuc modo affidere
debet, non producam praesentes, nisi ut Deum
verum, quatenus sua vos, Mi Domine, sancta
foreat tutela. Datum Venetiarum, die 1 Aprilis 1704.
Ludovicus. m. p.

1704
1^o Aprilis.

Colbert. m. p.

Originali, gallica lingua scriptum possidet
familia Vay. - Cognam in latinum versam obti-
ni a C. Georgio Voss. Lezandini 2^o Octobris 1833

Josephus Vay

Titulatio exterior harum literarum est:
"Domino Adamo Vay."

W. J. Franciscus
2^{us} Rakoczy;

Multissime Princeps. #1

1704

5 Aprilis.

Nihil est, quod Serenitas Vestra timendum, aut in
promissis Regis mei clementissimi, ac invictissimi
dubitandum habeat. Dum modo ipsa quoque Serenitas
Vestra ea viriliter egessit, quae suscepti negotii dignitas,
Sensitque Hungariae honores, et libertatem exposcunt. Ita
fuit id, quod Rex serenissimus Dominus meus, et Serenitas
Vestra unanimibus votis desiderant, et anhelant. Quod igitur
Serenitati Vestrae ad literas oratoris ~~et~~ ^{et} secretarii ad me
scriptas respondendi honorem habeo.

F 25^o

Serenitati Vestrae

ad servitia paratus
Colbert

Basiliis 5^o Aprilis 1704

C. Nicolai Bethlen,
ob Projectum suum, sub titulo Columba Noe,
Cibinii, incarcerati, et ad Notam evocati
Supplicatio
ad
Gubernium Transilvanicum.
Cibinii. 28 Junij. 1704.

Méltóságos Gubernator Uram!
Ei Méltóságos Tanács, ei egyed Uai fő, ei Nemes, ei
mai, országgyűlésben legitime sorolmi szokott Rendből
állo, mottitt habemben lévő betűletes személyek, edes
Hajamnak unioval egyben köttetett fia, ei nekem
bizodalmas kedvei Uaim, ei Utyánfisi, Alázatos Ra,
bi, Ittenhez való imádóimnak, s: most a szolgálatától
én mott el ctem: ajánlásaival, ei Itten áldaimak kiva,
nárával, kinek kinek törti, vagy rendi, ei személyekhez
illendő betűlettel, ei szenttel, i bizodalommal kell ké,
gyelmeiket az Dabi instantiáimmal meg talátnom
ez követkeendő nagy meg bántodáimmal, melyben min,
denek előtt protestálék, hogy nem egy szollak mint Gess
csak egy szot, hanem trak mint Instant fel.

Ittenne, i belke idesegeire kérem, i kinoszitem,
halgatten meg engemet egy mott kégyelmekek, a mint
Kiván kiki meg halgattatni kégyelmekek közül mind
ilyen, vagy mai dukégeben az emberektől, mind az ő
halála csajan az Ittentől, maga Christui Uramk monda,
sa szent Math. 7. v. 12: Valamit akartok, hogy az emberek
vetekedjének nektek, ti is egy telakedgyetek i nektek, most
az az egész törvény, ei szokások. — Ei immet Marc. 11. v. 25.
26: Hogy ha si állatok könyörögni, betáratok megk ha
kiallen valami nehezretek vagyori, hogy a ti Utyátokii,
ki a mennyekben vagyori, betátra meg nektek a ti bűne,
teket. En pedig az én rezeimél ezen Christui Uramk
parancsolattjai szent kéz voltam, ei vagyok mindemek
pedálni az én exítlenrigem szent; mallyet egy irak ké,
gyelmekeknek, mint a kikiül kitem kezes tányul, hogy az
én boldogtalanságomnak anyotial inkább, hogy rem szent,
delnemmet, ei véremit kibáma, aka rem leben xaa.

1. Judgya

1704.

28 Junij

1. — Tudgya Kegyelmetek, hogy az minaguban, ugy mint
3^{to} May én betegesem miatt fel nem melatvén a Su.
beninnuban küldöttem volt fel irásban az akkor fen
fogyo 3500 Gyra ezút materiájáról való Discursusomat.
Vagy Opinioimat, mellyből következet az, hogy ugyan
azon nap este a két Steli Mertex Henter Fereng. és
Timonfi Mihály Usamek által igen terhes igenet te-
tete én nekem, mellyre való válaszomat az két meg neve-
zett mertex irásban véve, és én is mandám, hogy irásban
authentice kwárom ö Kglmettől mind az igenet, mind
választélemyet, most vémetem életemnek, betrületem,
nek verpedelme feryog berne.

2. — Tudgya Kglmetek, 4^{to} May, noha betegesen, de fel me-
nek a Tanácsban, és így kézem Kglmetek Scrupulus,
sat kivenni.

3. — Tudgya Kglmetek, azon két Steli Mertex által mint
denunciáltaték én nekem scemmiter nomine Suber-
ni, hogy a Tanácsban ne menyek argue ad decisionem
sua Matti, hanem illyek köztök a Gollatorom. És
reit mint feletem tudgya a két Steli Mertex, hogy tud-
ni illik engedelmestkedem, de kérem a Suberinnomat,
hogy az ö Feltegehez való Informatio adaital ne kértnek,
és felküldöve előtt adgyak irásban nekem, hogy ment-
hettem énit magamat, és mennyen ugy fel mind a
két informatio ö Feltegehez ad decisionem. Noha talán
jobb volna magunk köztök az illyeneket meg creuderitünk,
mintem a Feltegei Advant ebbe a nehez időben effele
kedvetlen materiakkal biritanunk, Kivált kézem
hogy a Gotta Communicationi így el baulott. Kivánám az-
tán, hogy exsili adarek authenticum Testimonium én
nekem ö Kglmettől, de emetem e mai napig sem adatott.
Nagy bizodalman kérem azért Kglmetek, és Kglmetek, és az
igarragra, és unica kényszeritem, hogy az a két Testimoni-
umot én nekem ö Kglmettől adatra ki, a Mltgói Suber-
nium nevével ö Feltegehez ezant adott Informatioi adai-
sekké nekem, hadd menthettem magamat, most azokat
ugy mint betrületem, és életem ottalmagára ezükreger
prosequiturumot nem denegálhaini én nekem az igarrag
szent.

U. Laitan

4^o - Latván in becsületemnek elvérdiben való Civilis
 halálamat, és abból várhatván érti, a minden most va-
 gyok, mint az Isten után való ügyemhez egy folyamod-
 tam a mi Kálmán Urunkhoz és Jelegehez. Ezjére utol-
 gám, és alábbat supplicatium által, melyet az Utaknak
 felelmes volta miatt itesáltam, és ha elmehettek, addig
 ottis vagynak az ő Jelege kezében. Mik következték ezek,
 köl, és dignanter az én Dicsőben való küldömböl: 1^o
Salati Város nevű vékony konyháimhoz most láts hitván
 szolgálomnak, és Vöm Técs nevű szolgálomnak, és maga-
 nakis Jelege Teleki Sándornak meg fogára, 2^o azért
 ártatlan, és roha bizony meg nem felelődedt lettek is,
 mértinek olyan nagy gyamba való fogára, hogy con-
 tra Trij. Sait. 2. tit. 27 réam vallatának, et quidem
 ante Emittionem, és az én Leut Kereszt Andrái Uram,
 nak, és Agensemnek Sant Stephano által Dicsőben írt
 levelemnek hírem nélkül való felnyitása, mely facti-
 onban volt Károli Samuel, Béthlen Sándor, Su-
piéki Bétes, és nem tudom mind hány jó alkalmomnak
 és azok között egy régi Barátomnak, az Hollandus Ké-
vetnek zelle levelis, mely követ most az Anglus Követtel
 edgyütt Mediator jact in ter suam Mattem et Hungaros, és
 itt értendőül fogván való Barátom nekem. Azon factio-
 niban voltak sok más becsületis itt lévő Urak, Jó emberek
 levelis, egy tudom Subernates Uram, Kereszt Uram, és
 mind Dicsőben voltak. 3^o Az én Jelegem, és igen az ő Jele-
 gemem. - 4^o Levelis ladaim el jettélre. - 5^o a Fittalis
Director által Notára való szóaltatatom. - 6^o Jelegem fe-
 lelőemnek, Leányomnak, Unokáim, Vőjeim, Anyám való
 rettenetes, és vagy kértiben, vagy korog, vagy Lutta úterben
 egy pestelen Kereszűregek. 7^o Nekem Öz értendős Koronig
 Kereszt becsületemnek a vilog előtt való jottitutiója
 Mellyekből noha letkem esmereti tisztaraga Jelegemnek,
 és Craxionnak kegyelmessége örsendetes kirabadu-
 lait iger, de mégis kívált ellen az Udvarhoz való Comu-
 nicatio megá sekediben, mint esitlen embert kör-
 nyűl végen mindan nap a gyolazatos halálnak felelme,
 mellyen nem esitlen csak a hóhért, bizony Jelemben,
 hogy az nem talol, hanem az árul névalatt való halált,
 ambar

fuit tunc Hollandus...
 de ablegatus Regni...
 cui tunc Nicolaus
 Bethlen Literas
 scripserat, et hic
 Literas interceptas
 projectum suum
 sub titulo: Colum,
sa Noe.

hogy azon Projectum a' Dogam, az Kegyelet ment vol.,
na már. Eze nézve azért ugyanúgy Urunknak igaz hiva-
e' hazámnak igaz fia azt kérdem Nagyságokkal, Kérelmekkel;
ha az a Projectum, e' annak ki hirdette olyan ve-
zedelmec, a mint e' Kérelme fel tette, hogy hogy ágitál,
tathatik itt publice? - ugy kell pedig lenni necessario,
ha nekem tulajdonittya, e' ha engem akar velle meg
sententiaztatni, sok kézen, szemén, nyelven, filón, sok
dignitaticken junctatim kell meg fordulni mind itt,
mint Decore, e' nem Director Uránna fogja illemi amo-
mendat? tuspe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum.
E' per talem promotionem servitium suo Matti, et
Patriae pervertetur, vel jam perverum erret, nem in
colnet az oka, e' nem in tarloznám Itten, a Császár, az
Haza, e' a Doctoritár előtt volna ajánlat adni. Tuzran eze-
ben Nótoknak Kérelmek a Saxoni, e' Saxonia Juris U-
sam periben i' felve meg tiltá, ne judicium publicum,
mellyre nézve a vocatio egyenként in secreto predicabé
az Itali Metterekkel; az az Actio pedig árnyék volt ehez
Kérelt, kivált Director Urám hypothecare ósint.
8 - Ha in olyan ember volna, a mint Director Urám
fel tette az e' Kérelme intezése ósint, az in szemnek el-
kellene emi gyallazatorem, e' az jogagomnakii veztem ós-
vint meg az gyermekintöli el kellene vezni, azt pedig
in Generali, Reali, et Legali Dietán kellene Vegben omni
a mi hazánk törvénye ósint, az ellen való dolgot
bizony sem a mi Kérel Urunk, sem Meltöröpsi Generalii
Urám nem kíván Nótoktel, Kéreltel, kivált hola viderben
semmi hatzon, et in mora nihil periculi, mert ha in
maligne meg öletettneim, vagy mátképpen meg halnékii,
azgal az e' felve dolgai jobban, e' az Ellenvege' sorozabbul
nem folyának, e'letemii az Ellenveget gabentii egy
szálmjira sem agittene, ha hitetlen volna, mellyet taga-
dok. E' felvegek pedig, e' hazámnak talám meg hárt-
náthat egy keveret, hogy ha pedig ártatlanul el veznek
ultra malum famam, ad Doctoritatem etiam vindictam
cum Abele clamaret meo sanguis. Abban pedig bizo-
nyos vagyok, hogy az in je Kérelmii Urám nem hogy vére-
met kívánna, de ha meg ha véttem volna, megii az
in sok

en sok polgalatomert, et maga Kegyelmezzéert meg
Kegyelmezzéert, mint látom sok ajertus Rebelliohnekis
csellekértik, et en ha bünös vönekii, csak a mondani,
Demine ne congediasit cum seruo tuo, et nem pelenit.
9^o — In causa laesa Majestatis, decisionem sua Mattar
DD. Statibus non concevit, sed pascere sibi reservavit, et
quidquid in tali casu Suberinum, vel Status fecerunt, opus
nichilum tantum nominavit, non Decisionem, quod maxime
notandum est. Vide Resolutionis Alvinzianae Articulum
4^m sic sonantem: S. C. Mattar inter graviores illarum
concedenda statuit Crimen laesa Majestatis, perduellionis,
preditiois, et alia, quae Status, et tranquillitatem publi-
cum sequuntur, super quibus Suberini votum libenter
quidem audiet, decisionem vero tanquam rem ad Regem
immediate spectantem, sibi reservat. Et Diplomatis Arti-
culo 4^o salvo in gravioribus recursum ad Regem. Bizony
szait Janost ha a Criminalis procedur secundum mu-
nicipales Nationis meg ne öllje, siquidem contra Regiam
suam Mattem fecisse allegabatur, et per Nos propterea
condemnabatur tantum, ut opinio ad sua Mattem mitti
debeat decisionem, quomodo non agebatur ille seu laesa
Mattem pascere, sed alii casus Nota infidelitatis ipsi in-
tentabantur. — Ez a mottani Gyülekezeti penig Nagtok,
nak, Kglthnek attol az ötet cententziago Gyülekezlet meg,
tze jax, menyi Ur, föember ninco itt mott, a ki akkor itt
volt? hol szagynak a Varmegyék, bekek követek? hol az
Instruotisk? — hol a Tabla? — hol a Brokatorok, a kik itt
voltak akkor? — De hirzem bizony Kglmetekit in Concocientia
Dietának nem tartogya. Itt ki penig azt vetne, hat
immár hány ember notartunk megk ezen a het, vagy
nyolte helyapi Gyüleiben? — Aisa maga Kgltek tam in
concocientia, quam in suo proprio super ipsi Notarum
pismo concluso, et cum Excellentissimo Dno Generali com-
municato, et a sua Excellentia approbato, felelyen meg
magának. Notatio processualis ab alicujus manifesti
sua Mattem hostis, pro notato declaratione articulari
toto celo differt, — hanc, etiam si id, paucioraq; eremus,
facere poterimus in horum verborum: Homagii ab omni,
but

Vide Ulad. Dec. 5.
Art. 1. et 2.

Nec Notar Auguttis.
simus approbat lon.
gas Dietas.

bus praestiti, Amicorum Dni mei Amicis, hactenus hactenus
ess. - Sed ad processualem Notam requiruntur, quod
hodie ipsi Congregationi Cibiniensi debent. - Továbbá: eti-
am quod ad materiam. Ha olyan nagy farka vagy
annak a Director Uram fel ~~ad~~ tette irának, ha olyan nagy,
ei ha olyan offuscata, ei ha magával a publicitativale utra,
delmet operetete, az olyan a királytól magának semmált
materianak a discutioját tam praesentium, quam futu-
rum, vel posteritatis ob reiectus, hogy hogy semne
hat hgttek erat emyir magára? abig praesentatione,
et resolutione sua Mattis. Prokusiofokatis illyen sette,
netes nagy dologra hol vegyet in most itt pbenbe? Et
igy ha ei felregetel jett volna specialis mandatum, hogy
most legitimam nem lehet, ei felrege nem illegitimus
procedura Notokat hgttek nem kenzesiti, a mint
meg látjuk Török, Sáros, ei Nagy Regi ellen valo successus,
vel itt hgtmet Decretumiból, Sáros Dolog Appony nagy,
jan iurisdictionis tinal.

10^o — Ezer a praesentia, ei ezen kívül sokam.
talan mine az ei felrege szdolatyat, mine az haza ter-
venyet, ei jvat, mine hgtteknek, ei mandatinak meg
mandatát neze okokra neze ne praesentia hgttek
est a dolgot, hanem mint hogy látom in, hogy Miltia,
got Generalis Uram ebben az in dolgomba noha mint igaz
hivé ei felrege nek sigyaz, ei zelal, mindazonáltal est mere
permissum, et additum Subemio, auctumotii ad sequi-
sitionem Subemii crekedta. Remanentia hgttek ei
Excellentiajanak, hogy cat cito, ei rat bene, nihil autem
bene, nisi quod iuste, et legitime. Hamae halalom centi-
nek sem halom, iott astana. Iten, i a vilag, ei kirak ki-
nek contentiaja elott. Elhittem centi, ei kivalt ei Excel-
lenciaja mint jo lelku nagy ember, ei jo Uram, i Satoru-
som nemis intendalya, mintis arnyekait miert. Akar az
ellenig operationiból, vagy egyebb akar mibel, veheto ruspi-
tikra, apponhenciokra, miest ahol nekem semmi közem,
akar paraimnak, vagy egyrex madizoni iradimnak el
magyarazaiara nem lehet tovent temi, ha in arulo
vottam, volna ki tartom olyan belendnak, hogy inmet a ki-
kettel mindennapi vezedelmemen el kestem volna, nem
vehettem volna szabad mezt magamnak az olyan do-
log

leg felystatására, de gondolatomban sem volt, az egész
lesteleiben a jakságra sem voltam ki, két sorz. teleres
lovannan kívül meg trak pariziam dinto edgyis. Itt
ezekben pedig mitis tudna a leg nagyobb Aruloi vég.,
ben omni, hanem meg bolondulnait valaki. De ezek ma,
sodgyanak, tudgya az itten.

ii. — Hanem mind ezeket az actákat, ei azt a Director,
tel nekem imputált irattis ei a Hollandiának ist leve.,
let tam in originali, quam in authentice transcripto
quo occultis factis, et quo citius, eo melius, küldgye fel
ei Excellentiájával edgyütt hgytek ei Fellegének, mellyis
sive post, sive ante operationem alicuius bax rege-
ment odna fel az ei Fellege kezében, mest bizony oda ment
odna az már segen edgyött ha fel nem bontatták odnais
itt. Azemban valakiknek akasom libere, ei kívált ei Fel-
legének emi hadi isharokk mellette, lártuk ei Fellege
mit revolvál felölle, hiszem ei Fellege maga citi meg
leg jobban ha fadáltatik, akár azt paranczolja ei Fel-
ge, hogy itt Eudychen servatis de jure servandis prore,
quadrantam, ugy hiszem, addig itten sende törvényet
Dietára, ei Gubernatorokra ad alkalmatosságát, akár
azt paranczolja, hogy mint laxoti mennyek Beitben,
mellyben mortis trak Generalis Uram akasja, találok in
modot Fellegem, gyermekeim, ei Carolam pro cautione
itt mlasodvan, hogy nem madsua, hanem oda megyek,
ei minden dolgainról szamot adok, ei az ei Fellege labas,
hoz le tezem sejemet akár életre, akár halálra, azt
penig meg kívánom, ha a nekem imputált irának
transcriptumát az iteli metterek, ei a secretarius in
clittere cuperállyak, petretellyek, estradátállyak, egy
authenticum part advan nekem is benne, hogy vala,
mint ei Fellegének ne menyen valami mái egyebb az
in verpedelmere neven alatt citinált, vagy demavált
Itai. Hiszem ha in kezem irára a mitit a Director
fel tette, ha akasnam, sem tagadhatnam meg, azt je-
nig, hogy ki munkaja, mest sokra mái citináltja, mái
iraja: ei minden okoz tartozokat meg mutat az idi, mest
aktalmatt nem szelhatni, mái az, hogy ei Fellege már sek
cztendöktől fogva jól ismer engemet, ei az in iraimat,

Stylusomat

Stylus nemat jol et nisi, meo bizony scholae dicitur, et
ad qua ad in dicitur, hanc in eo felicitate magis
magis adhaerere quam exiit, bizony ad in dicitur
hanc bizony uoy jovek az eo felicitate serena faciesse elöl ki,
nisi ad dicitur az turbil. Meo kivált képpen dicitur
a hanc az eo felicitate birodalmában adta, tudván in apt,
hanc az ad dicitur uendeleie, az dicitur dicitur utan az eo
lélemben öröké azt az hancat egyben kötettem, is az
Királyhoz való híreget, 22 az hancához való igaz szerete,
tett, 32 ei az in igaz keretbeni Reformata Vallásomhoz
való buccogomát, mellyet a Diploma címűl irakex ama
boldog emlékezetű nagy két Minister Hontki et Stratmann
írak, mind az eo felicitate nevével, mind magok képeben
kegyelmezen recognoscáltak ei: abrit jactantia: bizony
dicitur, jóvallatták. Itta in a Director hancatiója
szent el conem, bizony most itt azt az hancat,
ei saltem et parte latente az utroest, uymint vallam,
hanc való buccogomát conem el, mellyet me tempore meg
tud nem trak hancat, hanem minden ember, azt
penig meg hancat, emmekem nem trak kötelezettség,
nem örök, ei boldogogh volna.

Itta ei utroest. Minthogy penig in uendeleie nem
trak betütelmentel suspensáltam, hanem exiit jactantia,
bani tette contra prerogativam Nobilitatem Apud.
Conc. S. S. tit. S. art. 2, Trip. S. 1. tit 9, et alibi in juribus
Notitii expressam, a Tanácsból való kitiltat, ei ab officio
való suspensáltam az in tudomra sine specialis Mandato
sua Matris hanc szabadon nem volt, bizonyra Saxoni Urum
minapi dolga, az auctarati, törvényer prerogatiói,
meo eo szegény egeit Natio rebelláltatásával vadolta,
tek, megit az eo felicitate speciale mandatum nélkül
nem remelyle, rem maga nem illettetett, rem nem
evocáltatott, mellyit bár trak a Tanács send irant obex,
váltatnek, meo az emmekem nehez, hogy et collatione
temporis, et omnium circumstantiarum uoy hírem,
hanc eo felicitate az in jactantia Urum speciale Manda,
tura, uoy mint a Saxoni dolgába, in irantem naturaliter
ide meg nem jöhetet, leg alott in nem tudom, Saxoniak
penig az meg mutattatott, ei apud uoy auctarati,
prerogatiók. Ei így igen kezes az in dicitur, hogy
töftimse

tiogteimre, ei minden egyebb a világtól nézni szokott
tekintetekre néze, nállommal metoze alobb valo ember.
nel tetellem alobb salova, et bdoctalanabbá ebben a Casubau,
de azt mendom a Daviddal: Senna lett Usam nekem, hogy
meg alartol. Hogy apert us ad redutionem, et decorem
sua matris beuiletembe, Habadragomba integre ~~setti~~ setti.
tuultarom bhadalmaton kerem, ei omni iure kivanim
Ngtol, Kgltektol, ei Kgltek intercessioja által Melteragoi Se.
neralis Usamtol, uyanio si accusare vel suspicari suffi.
ciat, quis est inadem? et ante convictionem quanta pe.
na? Bizony buntetes penigh a Civilit more in honore, et
concesse et amattis a naggya en rajtam. Hat mitroda
buntetes az artatlan feleregemen, b Menyetke leanyonon,
Itten ne imiteste meg az kegyelmetekkel. En ugyan az
eo felere redutiojaig, ha Generalis Usammak, Kglteknek
ugy tetzik, nem kivankotem a Tanactban. Az Szebenii Ke.
viter feleregem, Ezermekim, ei minden jovaim: ment
emmekem Szebenii Kiral semmi oute / eleg Cautio el
nem foketemeit, et quod maximum innocentia, et pura
conscientia. Miert foknem, hanem ha, hogy Ittenemet,
Conscientiamat ellenegeime tegyem, ei el vezzek mind
tettemben, lelkenben. Emmekem ugy tetzik az en venter,
gemig Usamhoz mutatott huigem, ei hozamhoz valo nagy
szereletem meg erdemli Ngtol, Kgltektol. A maga torve.
nye penigh ugyan imponallias nem trak ezt az igazsaga,
eo felere elott valo semonttatiet, hanem ha vetellem
volnait, ugys meg erdemlene a mellettem valo interdi.
sioit. Intalok apert, ha Deitbol a Szolgam, vagy volatam
eskezik, ne seker terrenek el tillem, et ne peccitallyanak,
sigye igben Kgltek ei Excellentiaja elott, ne sekerterem
az Usamtol el.

Itten az maga dittegeise, edei hozaja jovara, ei kinak
kinak lelke trenderegeise igazgatta, ei regitte Ngtolat, Ke.
gyelmeteket. En penigh maradok Ngtolteit, Kgltekeit
minden nap imadkoto Rab szolgaja, ei igaz cettjafia
Szebenii fogragomban, 28 Juny 1704.

G. Bethlen Miklos. m.g.

Copia codica extat in Collectione Ms^{ta} Petri Bod, cuius titulus:
Grammatica plurim. pag 195-198.

a

268.

Masovik Rako.

tri Trentinek Berede

A Maga Seregehez Tömör
nél 1705 Jul 5d.

1705.

Nem tudom, Utezed, Rivennek
Páldalmát elöttetek jelentem é, avagy
medig méltó indignationa, s bossúságra ger,
jedett elménét elötökbe adjam. Mert ugyan
is ha az elöt szemlétem, nem de nem mé,
to e kéreméget mind azok elcibe terjesz,
tenem, a kik hazájok, s nemzetek dicso,
ségei szabadsága mellett életüket el. ren,
felvén, mindenkét elhagyván, pártom
alá olly séggel jöttek, hogy mindenünk
nek mind az győzedelke, mind az halál
köz legyen. Nem de nem méltó é, mon,
dom, mind azon ditöréges resolutionját,
akarataját, a Vitézi Rendnek hazánk ü,
gyén szánakodo, és sokogo szível szem,
léni? Ellejtettem az el multt ke,
serves ríalmát, elhalgatom éjeli, s nap,
pali paradzagonat, bezedelmek közt
P P soigo.

u

269.

szorgo állapotomat, és ambar eddig való
szereplés hadakozásomat elő nem hoz,
Zomris, elég okom lehet a panasza ügyünk
nek, és becsületünknek általatok ez
csorbáját említvén, kik voltak azok
a vezérek, a kik hazatértek velem,
együtt véreztekkel oly régi szabadság
sághoz közelgető állapotára helyreztet
tek, most közzöttek nagy rivu, a dicső
reger magyar nevet nem érdemlő eljá
jottak, rivunket, nevünkét, és dicsőre
günkét csak nem el tapodták. Lettem
volna inkább oly szereplés, hogy ha
zánk' általma mellett véletem együtt
gyarab testemet halomba rakattam
volna, mint sem becsületünket oko
zo cselekedetekről kell emlékeznem,
most elő, de csak nem eltemetett
véreteknek. ~~Mint~~ Mit akartok? vör
kimelével, parázkesüléssel, erőbégék' el
hagyásával, egyszóval szabadsággal ki
vanyunk és edes hazánkat meg nyerni,
magunknak nyugodalmat, maradásunk
nak megmaradását keresni? vagy is gya
lazatos és bizvást mondhatom, halhatat
tan jelöltek után, feleségeinket, gyer
mekeinket

medeinhet, magunkat jobbagyobbra vet
 nünk, is emmi felalozott Magyar vert
 semive' termünk? Bizelgetek meg inkább
 csatáro ellenve'ekkel, kinek igazat ekképen
 regitettek, hogy én is illy. "szentest"
 len Had- Vezérnek nevet leteven, tenge,
 reker, s' juktakon valo bujdosarommal,
 gyalázatban hagyott életemet végezhes.
 sem. Töröltesek el nem bánam, inkább
 deinknek dicsőrege' Rákoczy neve, mint
 sem tovább illy gyalázatokkal terhelté,
 tett napjaimat sirathassam. Adozza,
 tok fel szemelyemet, kezebe adjatok
 ellenvegemnek, csak magatoknak, s'
 nemzetünknek széghesetek azzal
 szabadságot, öröme'et megyet setét töm.
 Törbe, kiből Istennek szent keze ki,
 szabacitott, is azt követő gyászos thea,
 tumra vigan lépnek, csak tudjam, hogy mind
 ezekkel nemzetem botorságát elnyerhetem.
 engedjétek, hadd keresem ellenvegem fegyve,
 cét inkább mintsem véletek haladható gya,
 lázatos életet éljek. Vagy ha bennetek vol,
 na az magyar vér, is hozzáim nem
 Uratokhoz, de atyátokhoz, társatokhoz
 véretekhez valo szentest, bocsuljátok
 gyalázatunkat azon hazánk 'aruloji'
 bünteté'ével, a kik nemzetünknek, "mindnya"
 júnknak

271.

jundnak becsületünket gyárba öltöztet-
 tek. Magatok judiq, o fiam, o tarsaim,
 regisetek magatoknak boldogulására való
 igyekezetemet, igaz taljátok elkerüedtet
 sivemet, hogy veletek élet, is halál
 között kereskessem oly szívvel, a mint
 fejedtem, hazánk, is mindnyájunk
 zerecserejére, is boldogulására való
 zandékomat. Nem kívánok. Szabadalmat
 nem kívánok töletek, is nem egyebet az
 igaz Magyarhoz illő bátor szívvel, hogy
 azt magamat is, is kegyesolván, ve-
 tetek élet, is halál.

Gyömör Juhász B dikán 1705.

Rákolczy János mp.

Ezen Beszédnek Originalja: mellynek
 elég bizonyosága volt a rajta találtt sok
 igazítást: familiám Archivumába tartat
 En az 1784 körül kivettém onnan
 Miklos öcsémnek adtam, hogy írnia le,
 Magamnak halált-hatáblanul U helybe
 Kellően mesem. Miklos öcsém leírta,
 mind a márt, mind az Originalt hazajöve,
 telemig az apstalon fagyá. Azomban
 Rolly József, akkor felső Regmeczi birtó,
 hoz, érkezik az Anyámhoz, meglátja az
 irást

irást, s' ellogja, nyilván hogy ezzel is
 Graf Stáray Mikálynak kedveskedhes,
 s'k, mint már annak elötte az Bethlen
 Gábor Historiáját ellogta, s' oda vitte. En'
 a könyvet keves' idő múlva Graf Stáray,
 nak könyvei között lettem. Káspán, s'
 benne találtam a Nagy Atyámnak Bos'
 sányi Ferentznek nevű tulajdon kezével
 írva, de Stáray eránt való tekintetből
 ott hagytam, mint hogy a könyv nem
 nehezen kapható. Mindegy alácsonyság,
 a mellett ez a Rolly. meső tréfa sine
 alatt elkövetni kéz nem volt volna, s'
 ugyan ezt cselekszi a ven fióko, még
 öreg napjaiban is.

Béjhalom Jul. 11d: 1873
 Kasinczi Ferentz ny.

Hanc Orationem gallico ideomate in excellenti
 vesam lege in: Histoire des Revolutionis de Hongrie & a la Haye
 1739. in 8. Tom II. pag 332. Datum, et diem tamen in hoc li.
 bro fenestra requiritur.

[Handwritten flourish]